

Audiovisual Archives: Access vs. Conservation

Mahboobeh Mehrizi¹

**GANJINE-YE
ASNAD**
Historical Research &
Archival Studies Quarterly

Abstract:

Purpose: This paper explains what factors impact preservation and access to materials in audiovisual archives, including those of radio and television; where and when access contributes to preservation and where it endangers them due to such acts as manipulation, distortion, censorship or destruction. The paper proposes strategies for maintaining a balance between the two.

Method and research design: Library resources were consulted to prepare this paper.

Findings and conclusion: Migration of contents to alternative formats is suggested as an effective strategy to achieve the balance between preservation and access.

Keywords:

Audiovisual Archives; Accessibility; Conservation.

1. MA, Knowledge and Information Science, University of Tehran, Tehran, I. R. Iran
mehr9mehrizi@gmail.com

Copyright © 2017-2018, NLAI (National Library & Archives of I. R. Iran). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and adapt the material for any purpose.

Ganjine-Ye Asnad

«110»

Peer-reviewed Journal | National Library & Archives of I. R. Iran, Archival Research Institute

ISSN: 1023-3652 | E-ISSN: 2538-2268

Digital Object Identifier(DOI): 10.22034/ganj.2018.2290

Indexed by ISC, SID & Iran Journal | Vol. 28, No. 2, Summer 2018 | pp: 132-144(13)

Received: 8, Jan. 2018 | Accepted: 10, Jun. 2018

Archival studies

منابع دیداری-شنیداری: دسترسی و حفاظت

محبوبه مهریزی^۱

فصلنامه تحقیقات تاریخی
و مطالعات آرشیوی

چکیده:

هدف: هدف آرشیوهای دیداری-شنیداری فراهم کردن گسترده‌ترین دسترسی ممکن به مجموعه‌هاست. این هدف با حفاظت و نگهداری منابع در تعارض نیست؛ ولی به‌سادگی هم محقق نمی‌شود، چون آرشیوها موظف‌اند همه منابع تحت مراقبت خود و همچنین منابع موقت را در برابر دست‌کاری، تخریب، سانسور یا تخریب محافظت کنند.

روش / رویکرد پژوهش: در آرشیوهای دیداری-شنیداری از جمله آرشیوهای رادیوتلوویزیونی دو کارکرد اصلی وجود دارد که عبارت‌اند از: حفظ و نگهداری منابع، دسترس‌پذیرکردن منابع. مسئله این است که آرشیوداران چگونه باید این کارکردها را در کنار هم انجام دهند.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: در پژوهش حاضر سعی بر آن است که عوامل مؤثر بر نگهداری و دسترسی به منابع مشخص شود و با بررسی و تحلیل آن‌ها بیان شود که دسترسی به منابع، کجا به حفاظت بیشتر کمک می‌کند و کجا حفاظت را به‌خطر می‌اندازد و درنهایت چه راهکار(هایی) وجود دارد که سهم هرکدام از کارکردها تا حد ممکن در آرشیوها حفظ شود و یکی تحت تأثیر دیگری قرار نگیرد.

کلیدواژه‌ها:

دسترسی؛ حفاظت؛ منابع دیداری-شنیداری.

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی،
دانشگاه تهران، تهران، ایران
mehr9mehrzi@gmail.com

گنجینه اسناد

«۱۱۰»

فصلنامه علمی-پژوهشی | سازمان اسناد و کتابخانه ملی ج.ا.ایران - پژوهشکده اسناد

شاپا(چاپی): ۱۰۲۳-۳۶۵۲ | شاپا(الکترونیکی): ۲۵۳۸-۲۲۶۸

شناسانه برنمود رقمی (DOI): 10.22034/ganj.2018.2290

نمایه در ISC، SID و ایران ژورنال | <http://ganjineh.nlai.ir>

سال ۲۸، دفتر ۲، تابستان ۱۳۹۷ | صص: ۱۳۲-۱۴۴ (۱۳)

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۰/۱۸ | تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۳/۲۰

مطالعات آرشیوی

مقدمه

آرشیوها، کتابخانه‌ها و موزه‌ها دو وظیفه و کارکرد دارند که باهم هم‌خوانی کامل ندارند؛ یکی حفظ و نگهداری منابع به‌عنوان میراث فرهنگی ملی و بشری و دیگری ارائه خدمات به مراجعه‌کنندگان. در این بین وضعیت موزه‌ها از بقیه بهتر است، چون هم وظیفه حفظ و نگهداری را انجام می‌دهند؛ و هم ارائه خدمات با واسطه -با ویتترین یا کشیدن طناب- انجام می‌شود؛ بنابراین منابع موزه در عین استفاده، محفوظ می‌ماند. خوشبختانه فناوری نوین اطلاعات و ارتباطات کمک بزرگی در ارائه خدمات کرده‌است و امکان استفاده از منابع مجازی را پیش آورده‌است تا اصل منابع در امان بماند. ولی آرشیوداران هنوز هم با مشکل حفظ منابع و هم‌زمان دسترسی به آن‌ها روبه‌رو هستند، چون برای تهیه نسخه دیجیتال باید به منابع اصلی آنالوگ رجوع کرد و این رجوع منابع را در معرض خطر قرار می‌دهد. به محض ورود منبع به آرشیو، مشکل نحوه دسترسی به آن منبع هم پیش می‌آید؛ بنابراین حفظ و نگهداری منابع دیداری-شنیداری و هم‌زمان امکان دسترسی به آن‌ها از وظایف اصلی آرشیوداران این حوزه به‌ویژه آرشیوداران سازمان‌های رادیوتلوویزیونی است. دسترس‌پذیری منابع جنبه‌های فنی و قانونی دارد. جنبه قانونی شامل قوانین دسترسی به منابع، حق پدیدآور و استفاده‌های قانونی از پیشینه است. موضوع اصلی فنی این پژوهش آن است که دسترسی به سند نباید هیچ آسیبی به تمامیت فیزیکی آن بزند؛ بنابراین بدون ملاحظه باید امکان دسترسی به همه محتوای سند دیداری-شنیداری به کاربر داده شود. دسترسی به تمام محتوای اسناد براساس قوانین هر آرشیو تعیین می‌شود و همیشه و همه‌جا یکسان عمل نمی‌شود. آرشیوداران برای این که بتوانند به دو وظیفه اصلی خود (حفاظت و دسترسی) تاحداً امکان به‌درستی عمل کنند، تدابیر مختلفی اندیشیده‌اند. برای نمونه محل‌ها^۱ را از نظر نگهداری و دسترسی طبقه‌بندی کرده‌اند تا هم آن‌ها را از آسیب جدی حفظ کنند و هم امکان دسترسی را راحت‌تر فراهم کنند؛ از این نظر در مجموعه آرشیو محل‌های متفاوت نگهداری می‌شود:

نسخه حفظ‌شو (نسخه آرشیوی):^۲ این نسخه برای نگهداری انتخاب می‌شود. این نسخه ممکن است قدیمی‌ترین نسخه موجود در مجموعه باشد. اگر اثری با این هدف انتخاب شده باشد، استفاده از آن تحت شرایطی خاص میسر خواهد بود.

نسخه نگهداری یا مادر:^۳ در این نسخه محتوا و ویژگی‌های محل اصلی همان‌طور که هست نگهداری می‌شود تا از صحت و اصالت محتوای محل اصلی اطمینان حاصل شود. فرمت محل مورد استفاده برای نسخه مادر باید به‌گونه‌ای باشد که با کمترین میزان افت اطلاعات بتوان نسخه‌های جدید از منبع تهیه کرد.

۱. محل: بستری که محتوای دیداری-شنیداری در آن قرار می‌گیرد مانند نور، فیلم، دی‌وی‌دی و نظایر آن.

2. Preservation copy

3. Master

نسخه تکثیر یا کار: این نسخه در صورت بروز حوادث، نسخه پشتیبان محمل اصلی و نسخه مادر محسوب می‌شود. این نسخه مانع از آسیب‌دیدن، سایش و پارگی نسخه اصلی و نسخه مادر می‌شود. از نسخه تکثیر به دفعات می‌توان نسخه برداری کرد.

نسخه دسترسی: نسخه کپی از مدرک است که برای بازبینی یا بازشنوی در دسترس قرار دارد. این نسخه برای استفاده یا امانت استفاده می‌شود.

واسپاری آثار دیداری-شنیداری از گام‌های دیگر برای حفظ منابع است و به معنای آن است که یک یا چند نسخه از آثار دیداری-شنیداری باید به آرشیو ملی یا سازمان‌های ویژه این کار تحویل داده شود. تحویل این آثار می‌تواند حالت اجبار، داوطلبانه، تشویقی یا احتیاطی داشته باشد. هدف از این کار حفظ و نگهداری میراث دیداری-شنیداری به نحوی مؤثر و ارتقای تنوع فرهنگی است. برای نمونه معاهده اروپایی حمایت از میراث دیداری-شنیداری در شورای اروپا با این هدف ایجاد شده است. این معاهده اعضا را ملزم می‌سازد تا فیلم‌های سینمایی تولیدی و مشترک خود را -که شکل‌دهنده میراث دیداری- شنیداری منطقه تحت پوشش است- به صورت واسپاری قانونی تحویل این شورا دهند. در پایان سال ۲۰۰۵، مجلس و شورای اروپا توصیه‌نامه‌ای برای کشورهای عضو در میراث فیلم تهیه کردند. کشورهای عضو، این توصیه‌نامه را در تاریخ ۱۶ نوامبر ۲۰۰۷ پذیرفتند. این توصیه‌نامه معیارهای قانونی، معیارهای اجرایی و معیارهای مناسب دیگری را پیشنهاد می‌دهد تا اعضا اطمینان حاصل کنند که آثار سینمایی شان -که بخشی از میراث دیداری- شنیداری آن‌ها را شکل می‌دهد- به‌طور منظم گردآوری، فهرست‌نویسی، حفظ و مرمت می‌شود و برای اهداف آموزشی، تحقیقاتی، فرهنگی یا هر استفاده غیرتجاری دیگری با ماهیت مشابه، در دسترس قرار می‌گیرد. در همه موارد حق پدیدآور و حقوق مرتبط باید لحاظ شود (قدیمی و مهریزی، ۱۳۹۴).

آرشیو داران به این نتیجه رسیده‌اند که تنها راه‌حل کنونی برای حفظ منابع دیداری- شنیداری، دیجیتالی کردن آن‌هاست؛ چون دیجیتالی کردن امکانات جدیدی را برای دسترسی و اطمینان از حفظ محتوای آن‌ها به‌ارمغان می‌آورد. همین‌طور در آئین‌نامه‌های خود برای آسیب‌دیدن منابع جرائمی را برای کاربران لحاظ کرده‌اند.

پژوهش حاضر بر آن است تا از منظری دیگر به دو مقوله حفاظت و دسترسی نگاه کند؛ با توضیح این که دسترسی به منابع اگرچه آسیب‌ها و خطراتی را برای منابع در پی دارد، ولی از جهاتی هم به اهداف نگهداری از منابع کمک می‌کند.

مقاله ابتدا اهداف نگهداری از منابع را بیان می‌کند سپس آسیب‌ها و خطرات احتمالی وارده بر منابع بر اثر دسترسی را می‌شناساند.

1. Access copy

تعریف مسئله

در پژوهش حاضر، موضوع «حفاظت و دسترسی» در آن دسته از آرشیوهای دیداری-شنیداری بررسی می‌شود که این دو کارکرد، هم‌زمان اهمیت دارند؛ مانند، آرشیوهای رادیوتلوویزیونی که علاوه بر حفظ و نگهداری منابع، دسترسی به منابع نیز از مأموریت‌های اصلی آن‌هاست؛ بنابراین در این نوشته برخی از انواع آرشیوها مدنظر نیستند، از جمله موزه‌های دیداری-شنیداری که بیشتر به نگهداری و نمایش منابع مشغول‌اند.

پرسش‌های پژوهش

نویسنده در پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به پرسش‌های زیر است:

۱. هدف از نگهداری منابع دیداری-شنیداری چیست؟
۲. آسیب‌های وارده بر اثر دسترسی به منابع دیداری-شنیداری کدام‌اند؟
۳. اصول پایه نگهداری و دسترس‌پذیرکردن منابع دیداری-شنیداری چیست؟
۴. دسترسی به منابع دیداری-شنیداری چه کمکی به نگهداری آن‌ها می‌کند؟
۵. نقش فرایند دیجیتال‌سازی در نگهداری و دسترس‌پذیری چیست؟

روش پژوهش

نویسنده این مقاله با رویکرد تحلیلی و اسنادی به بررسی کم‌وکیف موضوع پژوهش پرداخته است؛ بنابراین با بررسی محتوای منابع مستند کلیدی در این حوزه، عوامل مؤثر بر نگهداری و دسترسی به منابع دیداری-شنیداری شناسایی شدند؛ مانند: کنترل و نظارت محیطی^۱، بررسی و استفاده از منابع^۲، آسیب‌ها^۳ و نظایر آن. سپس نقاط تشابه و تفاوت این منابع در دو کارکرد آرشیوها (نگهداری و دسترسی) مشخص شدند و پس از آن راهکارهایی ارائه شد که هر دو کارکرد سهم تقریباً یکسانی در آرشیو داشته باشند.

پیشینه پژوهش

نگارنده، پژوهشی در ایران پیدا نکرد که در آن به دو موضوع نگهداری منابع آرشیوی و دسترسی به آن‌ها هم‌زمان پرداخته شده باشد؛ آنچه یافت شد بیشتر پژوهش‌هایی در زمینه نگهداری منابع بود؛ ولی از خارج از ایران پژوهش‌هایی به دست آمد که علاوه بر موضوع حفاظت، به موضوع دسترسی نیز توجه زیادی شده بود و از این حیث بیشتر به پژوهش حاضر مرتبط بودند؛ از جمله:

Ngulube, Patrick. (2003). "Preservation and Access to Public Records and Archive in South Africa", University of Natal.

1. Environmental control and monitoring
2. Handling and use of materials
3. Damages

نویسنده این پایان‌نامه وضعیت نگهداری و دسترسی‌پذیری منابع آرشیوی آفریقای جنوبی را براساس مشاهده و بررسی مخازن ۱۴ آرشیو انجام داده‌است. یافته‌های پژوهش نشان داده‌است که اگر در وضعیت موجود بازنگری نشود و به نگهداری منابع توجه نشود، دسترسی به آن‌ها کاهش خواهد یافت. از پیشنهاد‌های این پژوهش تأسیس کمیته ملی نگهداری و دسترسی، زیر نظر خدمات ملی آرشیوهای آفریقای جنوبی است.

یافته‌ها

اهداف نگهداری منابع دیداری-شنیداری

نگهداری^۱ را تمام مراحل ضروری برای اطمینان از دسترسی‌پذیری دائمی اسناد دیداری-شنیداری با حداکثر درستی، تعریف کرده‌اند؛ بنابراین هدف از نگهداری، فراهم کردن امکان دسترسی همیشگی است. نگهداری منبع بدون امکان دسترسی به آن، به‌جز نابودی منبع هیچ نتیجه دیگری ندارد (ادموندسون، ۱۳۸۷). در برنامه‌های حفظ و نگهداری مانند «برنامه حفظ و نگهداری پک» صرف‌نظر از نوع منابع، به اهدافی اشاره شده‌است که «حفظ و نگهداری» و «دسترسی‌پذیری» را در کنار هم قرار داده‌اند؛ مانند:

حصول اطمینان از این‌که مواد کتابخانه‌ای چاپ‌شده یا نشده در تمام اشکال، ضمن دسترسی‌پذیری برای مدت نامحدودی نیز حفظ و نگهداری خواهند شود (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹).

صحت این قضیه با مطالعه اساس‌نامه انجمن‌ها و سازمان‌های فعال در حوزه منابع دیداری-شنیداری مشخص می‌شود. مثلاً در اساس‌نامه فدراسیون بین‌المللی آرشیوهای فیلم (فیاف)^۲ آمده‌است: تشویق اعضا به حفظ و نگهداری فیلم به‌عنوان اسناد و مدارک تاریخی و زیر چتر گرفتن سازمان‌های فعال در این کار؛ ایجاد تسهیلات برای گردآوری و مبادله بین‌المللی فیلم‌ها و اسناد و مدارک مرتبط با تاریخ و هنر صنعت سینما با هدف دسترسی همگان به این منابع (قدیمی و مهریزی، ۱۳۹۴).

نمونه دیگر از برنامه‌های حفظ و نگهداری منابع دیداری-شنیداری همراه با دسترسی‌پذیری «برنامه حافظه جهانی»^۳ است. این برنامه را سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) برای عمل به مسئولیت خود در حفظ و معرفی میراث مستند جهانی در سال ۱۹۹۲ آغاز کرد. این برنامه سه هدف اصلی دارد: تسهیل محافظت از میراث مستند دنیا با استفاده از مناسب‌ترین روش؛ کمک به دسترسی به میراث مستند جهانی؛ افزایش آگاهی جهانی به وجود میراث مستند و اهمیت آن از طریق گسترش دفاتر ثبت حافظه جهانی، رسانه‌ها و نشریات ترویجی و اطلاعاتی (قدیمی و مهریزی، ۱۳۹۴).

1. Preservation

2. International Federation Film Archives (FIAF)

3. Memory of the World Programme

با این حال با مطالعه در فرهنگ‌ها و اصطلاح‌نامه‌های دیداری-شنیداری از جمله «واژه‌نامه موضوعی آرشیو ملی فیلم و صدای استرالیا»^۱ به واژه‌هایی در حوزه نگهداری و دسترسی برمی‌خوریم که تعداد و نوع آن‌ها از آن حکایت دارد که با وجود اهمیت دسترس‌پذیری، ظاهراً دغدغه آرشیو داران در حوزه نگهداری بیشتر است. در جدول زیر برشی از مقایسه تعداد واژه‌های دو حوزه نگهداری و دسترسی آمده است.

حوزه دسترسی	حوزه نگهداری
Access copy	Acclimatization
نسخه دستیاب	سازگاری با محیط
Dark archive	Ambient conditions
آرشیو محرمانه	شرایط محیطی
Local access	Cleaning equipment
دسترسی محلی	تجهیزات تمیزکاری
Reconstruction copy	Cold storage
نسخه بازسازی شده	انباشت در محیط خنک
Remote access	Conservation
دسترسی از راه دور	مراقبت
	Digital preservation
	نگهداری دیجیتالی
	Film storage
	انباشت فیلم
	Preservation
	نگهداری
	Preservative
	ماده محافظ فیلم
	Restoration
	مرمت

جدول ۱

مقایسه تعداد واژه‌های حوزه نگهداری با حوزه دسترسی

در عمل، هم محدودیت‌هایی در زمینه نگهداری منابع و هم در زمینه دسترسی به آن‌ها وجود دارد.

آسیب‌های وارده به منابع دیداری-شنیداری بر اثر دسترس‌پذیر کردن به دو دسته محتوایی و فیزیکی تقسیم می‌شوند (مهریزی، ۱۳۹۳):

1. National Film and Sound
Archive of Australia. Glossary

• آسیب‌های محتوایی

- از دست رفتن اطلاعات بر اثر کوچ محتوا یا تغییر فرمت
کوچ محتوا یا تغییر فرمت برای نیل به اهداف دسترسی، مفید و چه بسا ضروری است. این کار هنگامی ضروری است که محمل اصلی بی‌ثبات شده باشد. این کار در بعضی مواقع، از دست رفتن مقداری از اطلاعات را دربردارد.

• آسیب‌های فیزیکی

- استفاده نادرست از منابع

مانند جابه‌جایی نامناسب، سفت بسته‌شدن یا گذاشتن و برداشتن نادرست نوار، و تغییرات زیاد دما.

- پارگی^۱

پارگی در لبه‌ها یا کناره‌های نوار، به‌ویژه در نوار مغناطیسی در هنگام پخش نوار مشخص می‌شود. این آسیب هنگام استفاده از نوار به علت تنظیم نبودن دستگاه پخش، و تاب‌داشتن هاب و بوبین ایجاد می‌شود و پس از استفاده از نوار، به علت صاف و یکدست نیچاندن نوار و قراردادن آن در محفظه مخصوص خودش به وجود می‌آید.

- خراشیدگی^۲

خراش‌هایی که به علت گردوغبار، جابه‌جایی نادرست، جمع‌شدن امولسیون و انواع خاص آسیب روی فیلم‌ها ایجاد می‌شود (قدیمی و مهریزی، ۱۳۹۴).

• اصول و راه‌های دسترسی به منابع

نگهداری و دسترسی، همیشه باید در پیوند باهم باشند. مجموعه‌هایی که به هر دلیلی دسترس‌پذیر نیستند، نباید در مؤسسات عمومی نگهداری شوند. به هر حال قبل از مرتب‌کردن هر منبع در مجموعه، آرشیوها باید از شرایط منع دسترسی - که ظاهراً قابل رفع است - مطلع باشند. اصول دسترسی به منابع دیداری-شنیداری جنبه‌های فنی و قانونی دارد. جنبه‌های اصلی فنی که موضوع این پژوهش هم هست آن است که دسترسی نباید هیچ آسیبی به تمامیت فیزیکی سند بزند (یاسا، ۲۰۱۱)، به عبارت دیگر تاحداً امکان باید امکان دسترسی به همه محتوای سند دیداری-شنیداری به کاربر داده شود. دسترسی به منابع دیداری-شنیداری به دلایل مختلف و به روش‌های متفاوت انجام می‌شود که در زیر به نمونه‌هایی از آن‌ها اشاره شده است:

1. Tear

2. Abrasion marks

• برای تهیه نسخه بازسازی شده از اثر: منظور تهیه نسخه‌ای از اثر با اجزای دیگر است

(مانند تصاویری که از قطع نگاتیو یک فیلم و یا برداشت‌های مختلف آن حاصل می‌شود). نسخه بازسازی شده معمولاً برای نمایش عمومی به‌وجود می‌آید و احتمالاً تفاوت چشمگیری با نسخه اصلی اثر خواهد داشت. هدف از تهیه نسخه بازسازی شده، مخاطب معاصر است؛ ولی با گذشت زمان و تغییر ذائقه مخاطب، تکامل فناوری، و یا کشف منبع جدید، استفاده‌پذیری آن به شدت کاهش پیدا می‌کند.

• **پخش رادیوتلوویزیونی^۱**: در متن قواعد فهرست‌نویسی انجمن بین‌المللی صدا و آرشیواری دیداری-شنیداری (یاسا)، پخش رادیویی و تلوویزیونی نیز نوعی انتشار محسوب می‌شود؛ بنابراین پخش و بازپخش برنامه‌های رادیویی و تلوویزیونی، نوعی دسترسی به منابع دیداری-شنیداری برای مخاطبانی گسترده‌تر خواهد بود.

• **استفاده برنامه‌سازان و پژوهشگران**: استفاده برنامه‌سازان و پژوهشگران از پیشینه‌های دیداری-شنیداری برای تولیدات جدید.

اصول پایه نگهداری منابع دیداری-شنیداری

با مرور تاریخ نگهداری منابع فیلم و ویدئو مشخص می‌شود که دغدغه اصلی این آرشیوها نحوه نگهداری این منابع است. همین دغدغه‌ها اصول پایه نگهداری منابع را ایجاد کرده‌اند: برای نمونه اولین فیلم‌ها از دهه ۱۸۹۰ تا ۱۹۵۰ بر روی نیترا سلولز تولید می‌شدند که بهترین پلاستیک موجود در آن زمان بود. این پلاستیک با وجود انعطاف، شفافیت و محکمی دو عیب دارد: اول این که بی‌ثبات است؛ یعنی طی زمان غیرقابل پیش‌بینی تجزیه می‌شود. همین که تجزیه آغاز می‌شود، هیچ درمانی آن را متوقف نمی‌کند و نسخه‌برداری تنها درمان است. این ایده که فیلم‌های نیترا بی‌ثباتی به ناچار تجزیه می‌شوند، اساس نسخه‌برداری از آن‌ها است؛ بنابراین بهترین راه برای حفظ فیلم‌ها کپی آن‌ها در پایدارترین رسانه (فیلم استات سلولز) به‌محض مشاهده اولین نشانه تجزیه و سپس دورکردن فیلم اصلی از مجموعه است. دومین مشکل این است که فیلم‌های نیترا بی‌ثباتی بسیار قابل اشتعال‌اند و همین که بسوزند مقدار زیادی گازهای سمی تولید می‌کنند. ترس از این موضوع آرشیوها را وامی‌داشت تا مبالغ هنگفتی را برای حل این مشکل هزینه کنند. چاره کار کپی گرفتن از فیلم‌های نیترا بی‌ثباتی و سپس نابودی آن‌ها بود. این روش اکنون تا حد زیادی بی‌اعتبار است، چون معلوم شده است که اولاً، اگر فیلم‌های نیترا بی‌ثباتی به‌درستی ذخیره شوند، لزوماً ناپایدار نیستند. موسسه پرمننس ایمیج^۲ برآورد کرده است که طول عمر احتمالی فیلم نیترا سلولز بین ۱۵ تا ۵۰۰ سال باشد. این برآورد ممکن است کمک زیادی در پیش‌بینی طول عمر یک حلقه خاص نکند، ولی معلوم می‌کند که فیلم نیترا بی‌ثباتی در شرایط محیطی مناسب می‌تواند زمان طولانی

1. Broadcast

2. Image Permanence Institute

دوام بیاورد. ثانیاً، فیلم استات سلولز نیز در شرایط بد محیطی، حتی ناپایدارتر از فیلم‌های نیترا تی است. در آب‌وهوای گرم و مرطوب، طول عمر ۸ ساله برای فیلم‌های استات سلولز گزارش شده است. ثالثاً، با ورود اسکن‌های دیجیتالی با کیفیت زیاد امکان کپی از فیلم‌های فتوشیمیایی قدیمی و معیوب فراهم شده است؛ بنابراین در ۱۵ سال گذشته روش جدیدی فراتر از روش سنتی اتخاذ شده است و آن حفظ نسخه اصلی^۱ است. با وجود کپی خوب یا فیلم و نسخه دیجیتال از منبع، نسخه اصلی همیشه منبع اصلی^۲ و نسخه مادر باقی خواهد ماند و این امکان وجود دارد که همواره کپی بهتری تهیه شود، با فرض این که نسخه اصلی تجزیه نشده باشد. ولی موضوع مهم‌تر در دنیای ویدئو منسوخ شدن فرمت است؛ در تئوری، نوار ویدئویی را می‌توان قبل از منسوخ شدن، از فرمت فعلی به فرمت بعدی تبدیل کرد، ولی در عمل این کار دشوار است. دیجیتالی کردن نگهداری نیست، بلکه فقط تهیه نسخه‌ای دیگر از منبع است و این کار سبب می‌شود تا آرشیو فقط به یک رسانه فیزیکی وابسته نماند (والش، ۲۰۰۶).

افزون بر آن - همان‌طور که در آسیب‌های محتوایی هنگام دسترسی هم اشاره شد - در انتقال از فرمت آنالوگ به دیجیتال امکان از دست رفتن اطلاعات وجود دارد؛ بنابراین برای باز تولید ویژگی‌های حامل اصلی، به پیشرفت تکنولوژی نیاز است (گرین، ۲۰۰۷).
بنابراین آنچه گفته شد انباشت صحیح، کنترل و نظارت محیطی، و حفظ نسخه سالم اصلی (در منابع فیلم)، و کوچ از فرمت‌های منسوخ شده به فرمت‌های رایج (در منابع ویدئویی)، و تلقی مناسب از دیجیتالی کردن منابع آرشیوی از اصول اولیه نگهداری منابع دیداری-شنیداری‌اند.

نتیجه‌گیری

نگرانی آرشیوها برای حفظ و نگهداری منابع، طبیعی است ولی این نگرانی وقتی مشکل ساز است که آرشیوها آن قدر در آن غوطه‌ور شوند که وظیفه دیگر خود را کم‌رنگ‌تر ببینند و آن دسترسی پذیری منابع و امکانی است که در اختیار هدف نگهداری می‌گذارد. اولویت حساس و ظریف آرشیوداران حفظ و نگهداری منابع است؛ ولی به علت افزایش تقاضا برای موجودی آرشیوها آن‌ها ناچارند منابع را دسترس پذیر کنند، چون با وجود آسیب‌های احتمالی بر اثر دسترسی به منابع دیداری-شنیداری، دسترسی به منابع خود کمکی مهم به تأمین اهداف نگهداری است. آنچه، هم در نگهداری و هم در دسترسی به منابع دیداری-شنیداری مهم است، ادامه عمر منابع است. عمر منابع را با بهبود وضعیت نگهداری می‌توان افزایش داد؛ ولی آنچه که مهم‌تر از حفظ منابع آرشیوی بدون استفاده از آن‌هاست، ادامه

1. Original
2. Source

عمر منابع با استفاده از آن‌ها در تولیدات جدید است. یک تصویر یا محتوا لازم است به حیات خود ادامه دهد و این ضرورت فقط با استفاده از فن‌آوری‌های روزافزون دیجیتال محقق می‌شود؛ بنابراین لازم است تا کاربران هسته منابع آرشیوی -از جمله برنامه‌سازان و پژوهشگران- دسترسی وسیع و مطمئن^۱ (با کیفیت مناسب) به منابع داشته باشند و محتوای مناسب را برای تولیدات خود برگزینند تا بدین ترتیب تصاویر و محتوای منابع دیداری-شنیداری در تولیدات دیگر دوباره متولد شوند و به حیات خود ادامه دهند.

فرایندهای حفاظتی از لحاظ زمانی و نیرو برای آرشیو هزینه دارند؛ استفاده از منابع آرشیوی به این فرایندها کمک می‌کند. برای نمونه، فرایند حفاظتی «عقب و جلو بردن نوار مغناطیسی»^۲ هر سه سال یکبار برای مجموعه‌های دیداری-شنیداری توصیه می‌شود. استفاده از نوارهای مغناطیسی آرشیوی باعث می‌شود نوارها سالم‌تر بمانند، چون موقع استفاده از نوار، نوار در سرعت و کشش کنترل شده پیچانده می‌شود و این کار باعث می‌شود تا فشارهای حاصل از انباشت طولانی مدت بر روی نوار پخش شود و لبه‌های نوار از تماس با قرقره هد دستگاه نمایش دهنده مصون بماند. این عمل به کارکرد بهتر نوار کمک می‌کند و به‌ویژه برای نوارهای تازه و نوارهایی توصیه می‌شود که پس از تکثیر یا پخش دچار شوک یا تغییرات دمایی زیاد شده‌اند.

آرشیوها باید آسیب‌های استفاده از منابع را شناسایی کنند و در برابر آن‌ها آمادگی داشته باشند تا بتوانند از محدودیت‌های دسترسی به منابع تا حد امکان جلوگیری کنند. نکته آخر آن که ابزارها و شیوه‌های دسترسی‌ای در آرشیوها باید استفاده شوند که خطر آسیب به منابع را کاهش دهند؛ دیجیتال‌سازی امکانات بیشتری برای این کار در اختیار آرشیوها قرار داده‌است، از جمله تهیه فایل پیش‌نمایش فیلم^۳ قبل از دسترسی به نسخه اصلی، و اولویت‌بندی منابع موردنیاز برای حفاظت و تبدیل سریع آن‌ها به فایل دیجیتال که هم به حفاظت آن‌ها کمک می‌کند و هم امکان دسترسی را برای همه کاربران فراهم می‌کند.

۱. منظور از دسترسی مطمئن، آن است که وقتی درخواست کاربر به صورت یک شیء دیجیتال در فرمت دیگر تولید می‌شود، فرمت تولید شده جدید قابلیت انطباق و سازگاری با محیط‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری جدید را داشته باشد و این حالت با کمترین اتلاف محتوا انجام شود؛ و معنی دسترسی گسترده آن است که کاربر بتواند در میان منابع دست به انتخاب بزند.

2. Retensioning
3. Low Resolution

منبع

کتاب

- ادموندسون، ری. (۱۳۸۷). *فلسفه و اصول آرشیوداری دیداری-شنیداری*. (وحید طهرانی‌پور، مترجم). تهران: کتابدار. ص ۱۰۷.
- سلطانی، پوری؛ راستین، فروردین. (۱۳۷۹). *دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*. تهران: فرهنگ معاصر.
- قدیمی، علی؛ مهریزی، محبوبه. (۱۳۹۴). *فرهنگ اصطلاحات آرشیوداری دیداری، شنیداری*. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.

مجموعه مقاله

مهریزی، محبوبه. (۱۳۹۳). «آیا ما می‌توانیم میراث دیداری شنیداری خود را نگهداری کنیم؟». چاپ شده در کتاب آرشیو و آرشیوداری: مجموعه مقاله‌های نخستین همایش ملی آرشیو (آرشیو برای همه). تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.

منابع لاتین

- Green, Steve. (2007). "The Challenge of Preserving Audiovisual Records". *Prologue Magazine*, Summer 2007, Vol. 39, No. 2. (Electronic reference): Retrieved November 5, 2017, from: <https://www.archives.gov/publications/prologue/2007/summer/technology.html>
- IASA. (2011). "Providing Access". (Electronic reference): Retrieved September 17, 2017, from: <https://www.iasa-web.org/ethical/23-providing-access>
- National Film and Sound Archive of Australia (NFSA)*. Glossary. (Electronic reference): Retrieved September 10, 2017, from <https://www.nfsa.gov.au/preservation/preservation-glossary>
- Ngulube, Patrick. (2003). "Preservation and Access to Public Records and Archive in South Africa", University of Natal.
- Walsh, David. (2006). "The Preservation of Film and Video". Talk given at the Baltic Audiovisual Archival Council seminar, Riga, Latvia, 22-24 September 2006. (Electronic reference): Retrieved October 1, 2017, from: www.baacouncil.org/media/public/files/2006/david.pdf

Resource English translation

- Edmondson, Ray. (1387/2008). *Falsafe va 'osul-e Ārshiv-dāri-ye didāri-šenidāri* (Audio visual archiving: philosophy and principles). Translated by Vahid Tehrani Pour. Tehran: Ketābdār.
- Ghadimi, Ali; Mehrizi, Mahboubeh. (1394/2015). *Farhang-e estelāhāt-e Ārshiv-dāri-ye didāri šenidāri* (Glossary of terms related to audio visual archiving). Tehran:

- Sāzmān-e Asnād va Ketābxāne-ye Melli-ye Irān(National Library and Archives of Iran).
- Green, Steve. (2007). "The Challenge of Preserving Audiovisual Records". *Prologue Magazine*, Summer 2007, Vol. 39, No. 2. (Electronic reference): Retrieved November 5, 2017, from: <https://www.archives.gov/publications/prologue/2007/summer/technology.html>
- IASA. (2011). "Providing Access". (Electronic reference): Retrieved September 17, 2017, from: <https://www.iasa-web.org/ethical/23-providing-access>.
- Mehrizi, Mahboubeh.(1393/2014). "Āyā mā mitavānim mirās-e didāri šenidāri-ye xod rā negahdāri konim? (Can we keep our audio visual heritage?)". Printed in *Āršiv va Āršiv-dāri: majmu'e-ye maqāle-hā-ye noxostin hamāyeš-e melli Āršiv (Āršiv barāye hame) (Archives and archiving: a collection of articles of the first seminar on national archives(Archives for all)*. Tehran: Sāzmān-e Asnād va Ketābxāne-ye Melli-ye Irān(National Library and Archives of Iran).
- National Film and Sound Archive of Australia (NFSA). *Glossary*. (Electronic reference): Retrieved September 10, 2017, from <https://www.nfsa.gov.au/preservation/preservation-glossary>
- Ngulube, Patrick. (2003). "Preservation and Access to Public Records and Archive in South Africa", University of Natal.
- Soltani, poori; Rastin, Farvardin. (1379/2000). *Dāneš-nāme-ye ketābdāri va ettelā' resāni* (Encyclopedia of dictionary of library and information science). Tehran: Farhang-e Mo'āser.
- Walsh, David. (2006). "The Preservation of Film and Video". Talk given at the Baltic Audiovisual Archival Council seminar, Riga, Latvia, 22-24 September 2006. (Electronic reference): Retrieved October 1, 2017, from: www.baacouncil.org/media/public/files/2006/david.pdf.

استناد به این مقاله:

مهریزی، محبوبه. (۱۳۹۷، تابستان). منابع دیداری-شنیداری: دسترسی و حفاظت. گنجینه اسناد، ۲۸(۲): ۱۳۲-۱۴۴.

